

Mary Santpere,

la gran pallassa

Com ja hem dit en altres capítols, l'avinguda del Paral·lel va viure el seu moment de màxima esplendor entre final del segle XIX i les primeres dècades del segle XX. Fins a la Guerra Civil, els muntatges teatrals adreçats a les classes populars van ser tan famosos en aquesta avinguda que arribà a concentrar el major nombre de sales d'espectacles d'Europa. Els escenaris s'omplien amb representacions molt diverses, que anaven des dels gèneres de revista i vodevil fins al teatre

JOSEP SANTPERE I ROSA HERNÁEZ, PARES DE MARY SANTPERE, EL 1920.

Mary Santpere

còmic, i en gran part van ser promoguts per Josep Santpere, conegut popularment com a *Papitu* i *el rei del Paral·lel*, ja que va ser actor, cantant, director, empresari i productor teatral.

Quan Santpere feia l'obra *La Santa Espina* al Teatre Principal va conèixer Rosa Hernáez i Esquirol, la qual havia estat florista de la Rambla i aleshores era cantant de sarsuela i actriu, integrada al cos de ball de Pauleta Pàmies. Josep i Rosa s'enamoren, es casaren i anaren a viure a un pis del barri barceloní de l'Eixample. Tot i la seva dedicació al món teatral —ja que van formar una parella artística molt popular durant el primer terç del segle XX—, el matrimoni tingué cinc criatures —Josepa, Ramon, Maria, Gabriel i Teresa—, a les quals intentaren oferir un entorn familiar estable. Fou per això que Santpere mai no acceptà feines fora de Catalunya, malgrat que li arribaren ofertes per treballar en diversos països d'Europa i Amèrica.

La tercera filla del matrimoni, Maria Santpere Hernáez, coneguda pel nom artístic de Mary Santpere, va néixer a Barcelona l'1 de setembre de 1913, quan la seva mare feia les representacions de l'opereta *La casta Susana*, tot i l'embaràs. La Maria sempre explicava que *de ben poc va estar que el meu naixement fos la meva primera sortida a escena*.

A la dècada de 1930, la companyia teatral Santpere estava treballant al Teatre Espanyol amb molt èxit de públic, però en esclatar la Guerra Civil, el 1936, els comitès revolucionaris de la Confederació Nacional de Treballadors (CNT) i de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI) van col·lectivitzar les sales i, de sobte, Santpere passà de ser propietari-director d'una companyia de teatre a treballador teatral, amb un sou de quinze pessetes. En aquelles circumstàncies, la família passà de gaudir d'una situació econòmica confortable a tenir problemes per manca de recursos econòmics, i, a més, els dos fills —Ramon i Gabriel—, van ser mobilitzats amb la lleva del Biberó per anar al front.

Per plantar cara a la realitat i obtenir més ingressos, Santpere es veié obligat a demanar a les seves filles Maria i

Mary Santpere

Teresa que pugessin a l'escenari per contribuir a l'economia familiar, de manera que Maria Santpere Hernáez entrà al món teatral. Ella mateixa explicà els seus inicis artístics a *La Vanguardia* el 30 d'abril de 1990:

Yo empecé haciendo el vestuario y los sombreros que se utilizaban en las revistas de mi padre, Josep Santpere... o sea, que yo en Cataluña soy como la hija de Charlot en Estados Unidos. El último año de la guerra se lo incautaron todo y a mis hermanos se los llevaron. Entonces, me puse a trabajar con él.

El 1937, l'actriu que feia el paper d'Inés a *El tenorio musical* es posà malalta, i aleshores Santpere demanà a la seva filla que la substituís mentre es recuperava. Maria ho acceptà i quedà molt sorpresa en veure que el públic esclatava a riure així que aparegué a l'escenari vestida de monja. Era evident que tenia un gran potencial com a actriu còmica. Al cap d'uns quants mesos, ja el 1938, quan la companyia Santpere estava representant al Paral·lel *Mariano de la O* —una paròdia de la cançó *María de la O*, ambientada a la comunitat gitana del Somorrostro i d'Hostafrancs—, la primera actriu hagué de fugir cap a França i Santpere, obligat per les circumstàncies, demanà altre cop a Maria de substituir-la. La interpretació que Maria va fer d'un ball flamenc provocà la hilaritat del públic, i, un cop acabada la funció, rebé grans aplaudiments i mostres d'admiració. Emocionada per la reacció dels assistents, va copsar que la gent la trobava molt graciosa, sobretot si explotava el seu físic alt i prim. Tot i així, no pogué sortir a saludar a l'escenari perquè li agafà una plorera que no podia aturar.

L'actuació i les paraules del pare —*tu no ets maca però tens una personalitat irresistible. Aprofita-la!*—, li donaren la confiança necessària per tirar endavant la seva carrera artística, fins a esdevenir la popular Mary Santpere. A partir d'aleshores, la seva vida feu un gir de cent vuitanta graus.

Mary Santpere

L'any 1938 també debutà com a actriu de cinema a *Paquete o el fotógrafo público número uno*, juntament amb l'actor Paco Martínez Soria. La pel·lícula estava dirigida per Ignacio Ferrés Iquino, amic de la família. El 1939, a les acaballes de la Guerra Civil i mentre Mary estava rodant a Madrid la pel·lícula *Los cuatro Robinsones*, el seu pare morí sobtadament. La pena que sentí per aquella pèrdua fou tan gran que es veié incapaç de seguir dalt dels escenaris i la seva voluntat fou tornar a la companyia Santpere com a barretera i modista. Però al cap d'uns quants mesos, el 1940, Iquino la convencé perquè tornés a treballar amb ell i durant la dècada de 1940 es convertí en una de les estrelles més habituals en les seves comèdies. Amb Iquino aprengué l'ofici d'actriu de cinema i aparegué en pel·lícules com ara *Boda accidentada*, *Un enredo de familia* i *Ni pobre, ni rico, ni todo lo contrario*, entre d'altres.

Fem ara un petit parèntesi en la vida professional de Maria, per entrar a la seva vida particular. Modista i barretera de professió, era una jove malgirbada, alta i prima, amb cabells rossos, ulls verds i nas tort. Mai no s'havia plantejat seguir la professió artística dels seus pares. Ella es considerava molt lletja, sobretot quan li posaren aparells a la boca, una novetat dental de l'època. Un dia, al passeig de Gràcia, on hi havia el taller per al qual treballava, sentí un noi que deia: *Fixa't, és tan lletja que fins i tot li han posat un morrió*. El comentari l'afectà profundament i, com ella mateixa explicava amb molta gràcia, li preguntà al pare perquè era tan lletja. Després de mirar-la, ell contestà: *Home, ets lletja. Però no n'hi ha per a tant... i a més, tens personalitat*. Aquelles paraules, enfortiren el caràcter de la noia.

Aleshores, agafava cada dia el tramvia número 29 i entre els viatgers es va fer tan popular la seva personalitat còmica que fins i tot el nombre d'usuaris de la línia augmentà considerablement. Hi havia gent que només l'agafava per sentir les seves ocurrencies. Entre els viatgers hi havia un noi, Francesc de Paula Pigrau i Francisco, que en més d'una ocasió havia intentat flirtejar amb ella, però veient que Maria no li feia cas,

Mary Santpere

un bon dia es va asseure al seu costat i li digué: *tu i jo ens casarem algun dia*, paraules que li produïren una gran desconfiança envers el xicot. Cansat de les carabasses de Maria, Francesc decidí demanar la seva mà al senyor Santpere. Com a ell mateix li agradava explicar, el va anar a veure i li va preguntar: *la seva filla no em deixa demanar-li que es casi amb mi i volia saber si vostè hi està d'acord*.

El senyor Santpere, davant la Maria i el pretendent, reaccionà amb una gran riallada i Maria, en veure la insistència del noi, va comprendre que Francesc *anava en serio*, però li contestà que vivia molt bé a casa dels pares i no tenia ganes de casar-se, però que si algun dia ho volia fer, sense cap dubte l'elegit seria ell. Francesc continuà intentant guanyar-se el cor de Maria amb molta persistència i al cap d'uns quants anys tingué la seva recompensa. Es casaren el 1940 i formaren un matrimoni molt ben avingut. Van tenir dos fills, Josep Maria i Maria Rosa. Quan la Mary ja era una actriu famosa i parlava del seu marit amb algun periodista, sempre afegia: *tinc un marit capicua, Francisco Pigrau Francisco*. Amb el seu estil particular, també li agradava explicar com havia estat la seva nit de noces:

Jo patia desviació del septe nasal i de matinada em vaig despertar, cridant “que m'ofego!, que m'ofego!”, cosa que espantà el meu flamant marit, que em contestà: “Què pensaran els veïns...!”

MARY SANTPERE A LA REVISTA *DESTINO*, EL 16 D'AGOST DE 1969, EN UNA FOTOGRAFIA SIGNADA PER ALFONSO.

Mary Santpere

A la segona meitat de la dècada de 1940, tornant al seu vessant d'actriu cinematogràfica, rodà diverses pel·lícules com ara *Ángela es así*, *Audiencia pública* o *Botón de ancla*. Del 1947 al 1950, amb la companyia d'Iquino, compaginà la producció de pel·lícules amb la direcció del Teatre Borràs, on presentava espectacles lleugers i revistes, alhora que formava part de la seva companyia com a actriu. El 1948 representà la comèdia *Las siete mujeres de Adán*, que malgrat aconseguir el favor del públic, també rebé algunes crítiques negatives. El 1949, embarassada, estrenà l'obra *Tres maridos en globo*, la qual rebé bones crítiques, com la del setembre de 1949:

En el escenario del Teatro Borràs se sigue representando con éxito de público el disparate cómico “Tres maridos en globo”, obra que permite apreciar las dotes cómicas de Mary Santpere.

L'èxit assolit per l'obra va impulsar la pròrroga d'uns quants mesos al Teatre Tívoli, mentre la Mary participava també en altres revistes d'Iquino al Teatre Borràs, com ara *Parará Pachín* i *Las chicas del diablo*.

A partir dels anys cinquanta, convertida ja en una artista formidable de teatre i revistes musicals, batejada popularment com a *reina del Paral·lel*, l'empresari Joaquín Gasa, que produïa obres al Teatre Cómico, la contractà com a primera actriu de la companyia i la feu actuar en diverses revistes, com ara *Te espero en el Cómico*. Una prova del seu èxit és la nota publicada a *La Vanguardia* el 18 de novembre de 1950:

El jueves por la noche tuvo efecto en el Teatro Cómico el anunciado homenaje a la artista cómica Mary Santpere, quien tanto ha venido destacando en la revista “Te espero en el Cómico”. Con tal motivo, el teatro se vio colmado de un público entusiasta de la agasajada.

Mary Santpere hubo de corresponder a los aplausos unánimes de un público entregado, pronunciando, al

Mary Santpere

final de cada acto, frases muy emocionadas de agradecimiento, mientras la escena se cubría de flores y otros regalos.

Fins al setembre de 1953 va fer més de set-centes representacions al Cómico, demostració que era una treballadora incansable. El dia 20 d'aquell mateix mes, s'anuncià que:

Mary Santpere, la extraordinaria vedette cómica, de arrolladora personalidad, se despide temporalmente de su público favorito, en las funciones de hoy, tarde y noche, pues, autorizada por el director y realizador Joaquín Gasa, marcha a disfrutar unas merecidas vacaciones, y se incorporará a la compañía en su presentación en Zaragoza, reapareciendo en Barcelona en el próximo mes de diciembre.

Al cap d'uns quants anys, a principi de març de 1956, *la vedete-còmica Mary Santpere ha marchado a Madrid para volar a Buenos Aires, donde ha sido contratada por Organizaciones Lacomba para debutar en una gran revista del Teatro Maipo.*

A Veneçuela actuà a Caracas i a l'Argentina al Teatro Maipo de Buenos Aires. Aquell mateix any, sense deixar d'actuar en revistes musicals, continuà treballant en el món cinematogràfic, amb pel·lícules com ara *El difunto es un vivo, Un*

MARY SANTPERE A LA COBERTA DE LA REVISTA *ONDAS*, L'1 D'AGOST DE 1958.

Mary Santpere

heredero en apuros i *Veraneo en España*, films que presentaren bons resultats de taquilla. L'any 1957 inicià la seva aventura radiofònica amb la participació al programa Radio Revista, que li valdria per rebre el Premi Ondas de Radio el 1958. Com deia la premsa:

Un nuevo galardón acaba de obtener la celebrada primera vedette cómica española Mary Santpere al ser elegida por el jurado de la revista Ondas premio de Radiodifusión de 1958 como primera actriz cómica de programas en cadena.

Mary Santpere, que recibe muchas felicitaciones con tal motivo, no es solamente la figura más popular de Barcelona, sino de toda España, a través de la radio y de sus actuaciones en los escenarios, lo que es una satisfacción para los barceloneses, que con sus aplausos desde que pisó las tablas y con el bagaje de su arte, rebotante de gracia, arte y personalidad, ha alcanzado el puesto más elevado.

El gener de 1959, el Círculo de Bellas Artes de Madrid la distingí:

(...) con el galardón de la medalla de oro que anualmente concede a los artistas más destacados de España, por sus actuaciones humorísticas tan celebradas en los escenarios españoles.

Uns quants mesos després, la premsa anuncià que:

(...) la archipopular vedette cómica española Mary Santpere, después de dos años de ausencia de nuestros escenarios, se incorpora como primera figura a la trepidante y alegre revista "Arrivederci, Roma...!" en el Teatro Cómico.

Mary Santpere

Era un any de gran activitat i a finals de setembre es presentà al Primer Festival de la Canción Mediterránea. Tingué un èxit inesperat, tal com narrava *La Vanguardia* el dia 29:

La aplaudida actriz cómica Mary Santpere ha ganado el premio de la canción española del I Festival de la Canción Mediterránea, titulada "Mare Nostrum", letra de Joaquín Gasa y Santiago Guardia, música del maestro Algueró. La simpática estrella del cine y de la revista fue muy aplaudida en la final del citado Festival interpretando con su personal arte esta canción, que será estrenada en el Cómico el próximo viernes, noche, con motivo de la velada extraordinaria que se celebrará en conmemoración del aniversario del sensacional éxito de la fabulosa revista de Joaquín Gasa "¡Arrivederci, Roma!" y dentro del gran fin de fiesta con que se cerrará la velada.

A la fi de la dècada de 1950, molts teatres del Paral·lel es veieren afectats per la crisi estructural i la manca de públic, tant que alguns es veieren obligats a tancar. El 1960 va fer *De las Vegas a España*, amb la companyia de Joaquín Gasa, i durant els anys seixanta formà una companyia teatral amb

C O M I C O

¡¡ADIOS A BARCELONA...!!

MARY SANTPERE

y toda la grandiosa Compañía creadora
del sensacional éxito

¡ARRIVEDERCI, ROMA...!

se despide del público barcelonés

¡¡4 ULTIMOS DIAS!!

ANUNCI A *LA VANGUARDIA*, EL 5 DE DISEMBRE DE 1959.

Mary Santpere

Miguel Gila. D'aquells anys, cal destacar la personalitat que la Mary imprimia als seus personatges, que feia que als teatres on actuava, tant a Catalunya com a l'Estat espanyol, exhaurissin les entrades a cada funció.

Amb el seu especial sentit de l'humor, trencà els tòpics sobre el model que es tenia de com havien de ser físicament les artistes femenines del Paral·lel, i va saber conservar un públic fidel. En aquella època vivia al carrer de Pelai, número 60, i tal com confessà anys més tard:

Cada vez que salía de casa se formaban avalanchas, la gente se arremolinaba a mi alrededor para pedirme autógrafos o simplemente verme, con lo que podía tardar horas en conseguir salir de verdad. La mayoría de las veces mi marido tenía que asomarse a la ventana y avisarme cuando no pasaba nadie para que saliera a escape. Parecía una comedia.

El 16 d'octubre de 1964 tornà a la ràdio:

Reciente el éxito alcanzado por la popular Mary Santpere en el espectáculo "Historias del Paralelo", la simpática artista acaba de conseguir otro gran triunfo con la primera emisión de un programa semanal de Radio Barcelona, denominado "La hora de Mary Santpere".

Este programa, iniciado ayer, será radiado todos los sábados, de 4 a 5 de la tarde. Con la celebrada Mary Santpere intervendrán otras destacadas figuras y conocidas atracciones nacionales y extranjeras.

Les col·laboracions radiofòniques van tenir molt d'èxit durant els anys seixanta. A l'inici de la dècada de 1970, la seva carrera artística va fer un tomb i entrà al món del circ, amb la interpretació de personatges poc habituals per a les dones. Va fer de presentadora de pista, de dona forçada, de Buffalo Bill i, sobretot, de pallasso August. La nit del 12 d'abril de 1970

Mary Santpere

participà a Madrid en l'última funció del Circ Price abans que l'enderroquessin. La data coincidí amb la retirada de la trapezista María Cristina Segura, *Pinito del Oro*. Uns quants anys després, el periodista Manuel Román explicava com ho va viure:

Recuerdo la noche en la que Pinito del Oro, la más grande trapezista española, dijo adiós a su carrera y Mary Santpere tomó unas tijeras, cortándole unos cabellos, parte de los cuales guardó en una cajita. Habían compartido las carteleras durante una temporada bajo la carpa. Fui afortunado acompañante de ambas cuando las luces del circo se apagaron y terminando entre lágrimas y risas brindando con cava en "Casablanca", una sala de fiestas que estaba frente al Price.

A més, Mary Santpere continuà en el món del cinema i participà en diversos films, com per exemple el 1959 a *Miss Cuplé*, el 1961 a *Detective con faldas*, el 1966 a *Algunes lecciones de amor* i el 1968 a *La viudita ye-yé*, la qual rebé, gairebé per unanimitat, crítiques molt dures per part de la premsa. Segons *El Noticiero Universal*:

Es una película pensada sin grandes aspiraciones cinematográficas —aunque su realización es muy correcta—, con el único y exclusivo fin de que el

CIRCO PRICE
¡NUEVO Y SENSACIONAL PROGRAMA ULTIMO DE LA TEMPORADA DE CIRCO!
DEL 26 DE FEBRERO AL 22 DE MARZO

PINITO del ORO
LA REINA DEL TRAPEZIO
MARY SANTPERE
LA REINA DEL HUMOR

¡¡FABULOSO!! ¡¡SENSACIONAL!! ¡¡EMOCIONANTE!!

20 NUEVAS ATRACCIONES INTERNACIONALES

30 BELLEZAS DE LA FIESTA UNIVERSAL
EL CONGRESO QUE JAMA CON UN CARAS

THE CARDINAL
EL CONGRESO QUE JAMA CON UN CARAS

LES TOVARICH
LAS EQUILIBRISTAS RUSSAS

JANEK - DOLINA
LA REINA DE PLATOS DELETORIOS

FUNCIONES: 6,45 TARDE - 10,45 NOCHE * MICHOU, SARAGO Y PRINCE
ESPECIAL A TARDE

CARTELL ANUNCIADOR DEL CIRCO PRICE DE MADRID, EL 28 DE FEBRER DE 1970.

Mary Santpere

público lo pase bien, objetivo que no se alcanza del todo porque, a fuerza de reír, uno llega a sentirse mal.

Tot i que les crítiques cinematogràfiques no eren gaire positives quan parlaven de les seves pel·lícules, Mary Santpere seguí treballant per a diversos directors cinematogràfics i intervingué en molts films, com ara *La ciutat cremada*, el 1975, *Bruja más que bruja*, el 1976, o *Patrimonio nacional* i *El vicari d'Olot*, el 1981.

Durant la dècada de 1970 també col·laborà en alguns programes de Televisió Espanyola. Feia uns quants anys que no es dedicava al teatre, però fou contractada per actuar a Mèxic, cap on va marxar el maig de 1974, tot i que a principi d'agost ja tornava a ser a Catalunya, on obtingué un triomf clamorós. Alguns diaris informaren de la seva arribada, com va fer *La Vanguardia* el dia 11:

Mary Santpere se fue a México el día 17 de mayo último, con un contrato para cuatro semanas, y no ha vuelto hasta hace un par de días, después de dos prórrogas. Es probable que vuelva por la Pascua de Resurrección, ya que el éxito alcanzado por aquellas tierras ha sido de los grandes.

Actuó siempre en un restaurante de lujo en Patio Faores. Es un local en el que se turnan, casi siempre, artistas españoles.

De no haber tenido firmadas varias galas veraniegas en España, Mary no hubiera vuelto tan pronto. Ella asegura que esto ha sido una experiencia. Allí fue sin una previa promoción, a base de discos, como hacen los cantantes. Y, sin embargo, triunfó en toda la línea.

El 1975 sortí a l'escenari del Teatre Victòria, amb *Historias de Pan y Pipa*, el 1976 debutà al Teatre Romea al costat de l'actor Joan Capri, amb *Don Juan Tenorio* —versió del clàssic musicada el 1935 pel mestre Josep Maria Torrens

Mary Santpere

per al seu pare, Josep Santpere— i a final de 1979 rodà amb Enric Majó *Mare i fill*, sèrie televisiva de tretze capítols plena d'humor i amb totes les característiques del gènere còmic.

El febrer de 1981 arribà el reconeixement dels companys: *los humoristas agasajan a Mary Santpere. Los profesionales del humor que se encuentran en Barcelona han rendido un cálido homenaje a Mary Santpere, en una discoteca, al cumplir los cuarenta años como actriz cómica.*

El 1984 s'acomiadà de l'escena al Teatre Victòria, amb l'obra *Volver al ayer*, al costat de Franz Joham, un dels celebrats membres dels Vienesos. Aquell mateix any, la Generalitat de Catalunya li concedí la Creu de Sant Jordi.

Però a la vida de Mary Santpere no tot eren alegries i bones notícies. El 1987, en una travessia amb vaixell entre Barcelona i les Balears, el seu marit se suïcidà en tirar-se al mar. Uns dies més tard, a nou milles de la costa del Garraf, la tripulació d'un pesquer va trobar-ne el cos, surant damunt les onades. La mort sobtada del marit va fer suspendre a la Mary totes les actuacions que tenia programades, però animada per la seva família continuà participant en rodatges, programes televisius i actes socials.

La seva reaparició, tal com informà *La Vanguardia* el 6 de setembre de 1987, fou a Santa Coloma de Gramenet, en un acte organitzat per l'Ajuntament en el marc de la seva festa major:

La popular actriz catalana apareció sobre las tablas del escenario

FOTOGRAFIA PUBLICADA A LA PREMSA EL 1976, AMB MOTIU DE L'ESTRENA DE *DON JUAN TENORIO*, INTERPRETAT PER JOAN CAPRI I MARY SANTPERE.

Mary Santpere

de la sala Goya de Santa Coloma visiblemente emocionada. Sus primeras palabras ante cerca de las dos mil personas que abarrotaban la sala y que la recibieron con un aplauso cerrado fueron: “la vida sigue, ¿verdad?”

La actriz se negó a aparecer ante los representantes de los medios de comunicación antes de iniciarse el espectáculo y sólo cuando ya había caído el telón salió del camerino para decir que no pensaba hacer ningún tipo de declaraciones porque “yo no soy como aquellas que aprovechan una tragedia personal para hacerse publicidad. Floto, la verdad es que floto, no sé demasiado bien lo que hago”, afirmó. A la pregunta de cómo se había sentido en el escenario, aseguró que se sentía extraña para afirmar inmediatamente que hay una cosa que se llama profesionalidad, “que es la que me llevó y me mantuvo en el escenario a lo largo de media hora de actuación”.

El 1986 rodà la pel·lícula *La rossa del bar* i el 27 de gener de 1989, en reconeixement de la seva carrera artística, rebé el Premi Honorari de Cinematografia i Vídeo de la Generalitat de Catalunya. Aquell 1989 també rebé un càlid homenatge al Poble Espanyol de Barcelona, quan el divendres 23 de setembre recollí el bastó d'alcaldesa del recinte, a més de rebre la corona de reina dels mercats de Barcelona i veure amb satisfacció la presentació de la geganta Mary Santpere:

Reina de los mercados de Barcelona y alcaldesa mayor del Poble Espanyol. Me hace mucha ilusión. Muchos artistas, despectivamente, dicen “a mí de los premios y de las medallas...” Pues a mí, me hace trucha gracia. Y tengo un orgullo sano, un orgullo de satisfacción de pensar que mis paisanos reconocen algo que he hecho durante tanto tiempo. En concreto, este año cumpla las bodas de oro en el espectáculo. Me da un poco de tristeza, porque piensas que ya son 50 años, pero a la vez tengo mucha alegría porque es una cosa continuada.

Mary Santpere

Al cap d'uns quants dies va ser ingressada d'urgència a la clínica Quirón de Barcelona, a causa d'una astènia muscular. N'informava el 27 d'octubre el diari *El País*:

La actriz Mary Santpere se halla ingresada en la clínica Quirón de Barcelona, según confirmaron ayer a este diario fuentes del mencionado centro, que no especificaron la dolencia que padece ni emitieron comunicado médico alguno, por expreso deseo de la familia. La actriz fue internada de urgencia, según informa la agencia Europa Press, y Efe indicó que el ingreso de Santpere en la Quirón se produjo tras la estancia de la actriz en otro centro hospitalario.

Mary Santpere sufrió hace algunos meses una afección ocular de la que tuvo que ser operada y, posteriormente, se fracturó un brazo en una caída en Madrid. La actriz debía interpretar, junto a Enric Majó, la obra de "Copi", que se estrenará próximamente en el teatro Poliorama, pero ha tenido que ser sustituida por Montserrat Carulla a causa de sus problemas de salud. También a causa de su salud tuvo que ser suspendido un programa a ella dedicado en el Canal 33.

Estigué ingressada dos mesos. El 30 d'abril de 1990 *La Vanguardia* recollia que *ahora superado el problema, se siente pletórica. Ella afegí:*

FOTOGRAFIA DE MARY SANTPERE PUBLICADA A LA VANGUARDIA EL 10 DE DISEMBRE DE 1978.

Mary Santpere

Me estoy vengando y estoy haciendo muchas cosas, aunque me lo tomo con calma, sin esa furia desesperada que tenía antes. Disfruto de la familia y por las mañanas me dedico a estar en casa ordenando las cosas... De vez en cuando me pongo a guisar porque soy bastante buena cocinera, y también me preocupo de que las obras que estoy haciendo en los cuartos de baño vayan bien. Después de lo que he pasado y de la semana que estuve en la UVI es como si hubiera vuelto a nacer.

Poc després la va atropellar un vehicle i la seva salut, ja delicada, se'n ressentí.

El 1991, el Ministeri de Treball *con motivo de la celebración de la festividad del 1 de Mayo, y en atención a los méritos y circunstancias que concurren en doña María Santpere Hernández*, li concedí la Medalla al Mèrit en el Treball en la categoria d'or.

El seus últims papers al cinema van ser el 1990, a *Makinavaja*, i el 1992, a *Krapatchouk* i a *Semos peligrosos*.

El 4 de maig de 1992 *La Vanguardia* li va fer una entrevista on, entre altres coses, explicava algunes anècdotes de la seva vida:

Hace muchos años que a Mary Santpere le hicieron darse cuenta de que era más alta de lo que entonces se consideraba normal. “Fue cuando tenía siete u ocho años e hice la primera comunión. Como siempre, me pusieron la última de la fila y el cura, al verme vestida de blanco y envuelta en tules y velos, preguntó en broma: “¿Dónde está el novio?”.

—¿Cómo le sentaban esas bromas a la futura actriz cómica?

—Lo mío fue como el cuento del patito feo. Yo medía 175 centímetros, que no era mucho comparado con las chicas de ahora. Pero en aquella época, una chica alta, delgada, rubia y con ojos claros parecía extranjera.

Mary Santpere

Además, entonces la moda femenina era justamente la contraria: bajitas, morenas y ojos oscuros. Por eso cuando sólo tenía catorce años la gente se paraba a mirarme por la calle.

—¿El tomárselo con humor le ayudó?

—Mucho, aunque el mejor remedio contra los complejos es la inteligencia y asimilar lo que eres. Recuerdo que una vez rompí los bajos de mi cama con los pies. Entonces mi padre me compró una cama metálica con rejas y me dijo que tranquila, que si seguía creciendo, podría pasar los pies entre las rejas.

La seva última aparició en públic va ser a la festa major del barri de Sants, el 1992, per fer-ne el pregó. Al cap de pocs dies, el 23 de setembre, morí a l'edat de setanta-

MARY SANTPERE, AL COSTAT DE NÚRIA FELIU I ENRIC MAJÓ, PARTICIPANT EN LA CAMpanya MUNICIPAL OPERACIÓ NETEJA A LA RAMBLA, EL NOVEMBRE DE 1980, EN UNA FOTOGRAFIA DE KIKE PÉREZ DE ROZAS PUBLICADA A *EL PERIÓDICO* EL 6 FEBRER DE 2022.

Mary Santpere

nou anys dalt d'un avió, quan feia el trajecte entre Barcelona i Madrid. Es dirigia a la capital espanyola per concretar la seva participació en la reeixida sèrie de televisió *Farmacia de guardia*. Les seves últimes declaracions van ser en el programa radiofònic d'Antena 3 *Radio Somos como somos*, on digué que la seva ratxa de mala sort ja havia passat:

Siempre tenemos unos años de suerte y otros de falta de ella. Mi abuela, que era muy sabia como todas las abuelas, decía que por muy bien que te vayan las cosas, siempre te pasan factura al final. He tenido la suerte de contar con unos padres maravillosos, unos hijos estupendos y un marido que era un señor, pero, de un tiempo a esta parte me han pasado una factura tan fuerte que no he tenido ni descuentos ni rebajas. Afortunadamente, esa racha ya ha pasado.

L'endemà de la seva mort, el 24 de setembre, tots els diaris es van fer ressò de la pèrdua i n'explicaren molts detalls:

El avión de Iberia 1215 en el que viajaba Mary Santpere salió de Barcelona a las 12.30 horas y aterrizó en Madrid a las 13.24. El doctor del aeropuerto de Barajas, doctor Lázaro, dijo ayer a este diario que el comandante del avión llamó al servicio médico a las 13.35 horas para advertir de que había una persona muerta en el interior del aparato. El doctor Lázaro comprobó el fallecimiento de Mary Santpere, que se encontraba tendida sobre los asientos, y dio aviso al juzgado de guardia. Nada más despegar el avión, la actriz solicitó una almohada a la azafata, se durmió y ya no volvió a despertarse, según explicó una de la azafatas al médico de Barajas. La tripulación no se dio cuenta de que había fallecido hasta que estaba desembarcando el pasaje, ya que parecía dormir plácidamente. El juez de guardia, que ayer correspondió al titular del Juzgado de Instrucción número 5, ordenó el levantamiento

Mary Santpere

del cadáver, su traslado al Instituto Anatómico Forense y la realización de la autopsia. Mary Santpere viajaba sola. El juez tomó declaración al comandante del avión y a las azafatas.

El mateix dia 24, *La Vanguardia* va publicar un article molt emotiu sobre la desaparició de la gran Mary. Entre altres coses, s'hi podia llegir:

Parecía inmortal pero al fin se ha ido, desde el cielo mismo. Es muy de ella despedirse desde arriba.

Mary Santpere era la esencia de la popularidad. Era una parte viva del pueblo llano, del cual sobresalía por sus virtudes colectivas, y por esto era muy querida como persona, aparte de admirada como artista.

(...)

Al celebrar sus bodas de oro con la profesión se planteó la conveniencia de retirarse. O, por lo menos, de quedarse más en casa y salir sólo en ocasiones especiales o actos benéficos. Su salud quebrantada apoyaba este propósito, pero la demanda de los empresarios no cejaba y ella era incapaz de resistir la tentación de seguir y seguir en escena.

El dissabte 26 de setembre, el diari *El País* va fer la crònica següent:

MARY SANTPERE EN UNA FOTOGRAFIA DE GUILLERMINA PUIG PUBLICADA A LA VANGUARDIA EL 9 DE JUNY DE 1984, AMB MOTIU DEL SEU DEBUT AL LICEU.

Mary Santpere

Más de 3.000 personas se reunieron ayer en la barcelonesa iglesia de Nuestra Señora del Pi y sus inmediaciones para rendir un último y emocionado adiós a la popular actriz catalana Mary Santpere, que murió el pasado miércoles a causa de un fallo cardiaco en el vuelo que la trasladaba de Barcelona a Madrid. El féretro con los restos de la actriz fue introducido a hombros hasta el altar de la iglesia por seis miembros del cuerpo de bomberos de Barcelona, del que Mary Santpere era madrina. Después del funeral, al que asistieron, entre otros conocidos miembros del mundo del espectáculo, Sara Montiel, Manolo Escobar, Joan Capri, Mónica Randall, Núria Feliu, Miguel Gila, Fernando Esteso, Amparo Moreno, Lita Claver La Maña, Carmen de Lirio, Rovira Beleta, Marina Rosell o los componentes de El Tricicle, así como el presidente de la Generalitat, Jordi Pujol, y el alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall.

Los restos mortales de la actriz fueron trasladados al cementerio de Collserola, donde, en una ceremonia íntima, fueron incinerados.

A las diez de la mañana, cuando todavía faltaban dos horas para el inicio del funeral de la popular actriz, era imposible encontrar asiento en los bancos de la iglesia, y una hora después apenas se podía acceder a la plaza del Pi.

El gener de 1993, els Amics de la Rambla de Barcelona van plantar una buguenví·lea a la paret de la dreta del palau de la Virreina i col·locaren a la Rambla una placa on es pot llegir: *A Mary Santpere i Hernáez. Actriu. Ramblista d'honor. 1992. Amics de la Rambla.*

Mary Santpere Hernáez tenia una gràcia natural i esdevingué un mite, en atrevir-se a fer de còmica en un ambient hostil per a les dones. Treballà al teatre i al cinema i desafia el model d'artista femenina del Paral·lel. Va fer de pallassa al Circ Price i de locutora de ràdio, com també participà a la

Mary Santpere

televisió. A més, fou una gran promotora de campanyes benèfiques. Com deia ella mateixa: *soc una estrella antitòpics*.

L'escriptora Montserrat Roig l'entrevistà l'11 de desembre de 1977 en el programa *Personatges*, de Televisió Espanyola Catalunya, i en va fer aquesta introducció:

Mary Santpere és enorme i maternal. Abstèmia, xerraire, és una naturalesa desbocada dins les nits boges de la menestralia i de la petita burgesia. Ha trobat el punt dolç entre el geni i la ridícula i sap riure's d'ella mateixa sense fer mal a ningú. Després, ve la senyora Pigrau, l'altra cara de les nits boges, que es recorda dels pobres per Nadal. La senyora Pigrau és, aleshores, una senyora de l'Eixample, que diu coses verdes sense esqueixar-se, que no ensenya més enllà del turmell de la paraula. Darrere d'ella, l'ombra d'en Josep Santpere, l'artista que s'enamorà de Barcelona, com avui ho ha fet la seva filla. Sentimental, la veu rogallosa s'entendreu quan enfila records; però cal, sobretot, centrar-nos en els ulls de la Mary Santpere, és allí on ella no és capaç d'amagar res, ni la paròdia ni la comèdia. S'esvanixen aleshores la digna senyora Pigrau i la cabaretera de bastaix i ens trobem amb una dona que ha tingut la sort de triar el seu destí.

MONUMENT ALS SANTPERE A LA RAMBLA DE SANTA MÒNICA DE BARCELONA.

El 23 de desembre de 1995 es col·locà a la rambla de Santa Mònica de Barcelona un monument dedicat als Santpere. Representa el teatre grec d'Epidaure i les figures en relleu que s'hi poden veure expliquen diversos episodis de la carrera artística d'aquesta famosa nissaga d'actors.